

ÜNİVERSİTEYE İLİŞKİN ÖĞRENCİ ALGILARI

Yrd. Doç. Dr. Yusuf Cerit*

ÖZET

Üniversiteler bilgi çağının önemli toplumsal kurumlardan biridir. Her alanda meydana gelen değişimlerden üniversiteler de etkilenmektedir. Bu kurumun yeniden yapılandırılmasında bir çok fikir çeşitli gruplar tarafından ifade edilmiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin üniversiteye ilişkin görüşlerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler 325 üniversite öğrencisinden elde edilmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada bulgular altı ana tema altında ele alınmıştır. Bu temalar üniversite kavramı, üniversitedeki eğitim ortamı, yetiştirilen öğrencilerin nitelikleri, yönetim anlayışı, öğretim üyelerinin nitelikleri ile sosyal ve kültürel etkinliklerdir.

Anahtar kelimeler: Üniversite, öğrenci nitelikleri, eğitimsel ortam, öğretim elemanının özellikleri.

Abstract

University is one of the important social establishments in the Information Era. They are constantly affected by the changes in every field. Several suggestions to reconstruct the universities have been made. What the students' views about this point have been made clear. Qualitative research design has been conducted to do so. The data are gathered from 325 university – level students. Content – analysis has been promoted to analyze the data. The outcomes are clustered in 6 main themes, which are the concept “university”, educational layout, qualities of the students, managerial perception, qualities of instructors and social – cultural activities.

Keywords: University, qualities of the students, educational layout, qualities of the instructors.

* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

GİRİŞ

Yeni milenyumun ilk yıllarının yaşandığı şu günlerde, yeni bir toplum yapılanması ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bilgi toplumu diye adlandırılan bu oluşumda bilgi ve bilgi üretimi öncekinden çok daha önemli olmaya başlamıştır. Toplumlar ortaya çıkan bilgi ihtiyacını karşılamak için çeşitli kurumlar dizayn etmişlerdir. Bu kurumların en önemlilerinden birisi üniversitedir. Üniversiteler araştırma yoluyla bilgi üretimini sağlayan, bilgi üretebilme yeteneğine sahip olan bireyleri yetiştirme sorumluluğu olan ve üretilen bilgiyi öğretim ve yayınlar yoluyla toplumu ulaştıran kurumlardır.

Üniversite, bilgi üreten, eğitim-öğretim ve araştırma yapan, bilginin uygulanmasını, tartışılmasını ve teknolojiye dönüştürülmesini sağlayan, ürettiği bilgileri yayan evrensel nitelikte bir kurumdur. Üniversite bağımsız ve yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirir, topluma ve insanlara yararlı aydın kişiler yetiştirir (Gökçe, 1990, s.100).

En üst düzeyde araştırma ve eğitim kurumu olarak üniversiteler, sorunların en üst düzeyde incelenip irdelendiği, elde edilen bulguların yine öğretim ve yayın yolu ile aktarıldığı merkezler olarak insanlığa evrensel ölçekte hizmet vermektedirler. Üniversiteler, bilimsel ve teknik geliştirme merkezleri olmanın ötesinde birer felsefi tartışma ortamı olarak, çevrelerini bilinçlendirme ve bu yönleriyle buldukları bölgenin bilinç ve kültür düzeyini yükseltme sorumlulukları da bulunmaktadır (Ortaş, 2002, s.3).

Üniversitenin ne anlama geldiği ile ilgili açıklamalarla birlikte bu kavramın anlaşılmasına katkıda bulunacak çeşitli benzetmeler de yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır; Üniversite bir bilgi bankası (Bosch, 2003, s.155), bir insan kaynağı fabrikası, bir teknoloji transfer fabrikası (Lazzeroni & Piccalidge, 2003, s. 40; Leliugence & Borsauskiene, 2003), bilgiyi takip eden bir enstrüman (Stevenson, 2001), entelektüel güç merkezi (Emery, 2003, s.263).

Üniversite, özgür ve özerk bir ortamda araştırma yoluyla bilginin üretildiği, yayıldığı, farklı yöntemlerle hayatı anlamaya, problemleri çözmeye ve gelecekte karşılaşılabilmeye olasılığı bulunan durumları öngörebilmeye çalışan ve bireylerin ve toplumların şekillenmesine önemli katkılarda bulunan bir kurumdur. Üniversiteler, yeniliğin öncüsü olarak hem araştırma hem de öğretim alanında sürekli kendini geliştiren bir kurum olmak durumundadır.

Üniversite kavramı hakkında ilk düşünceleri ileri süren Wilhelm von Humboldt temel bilimsel araştırma yapma ve öğretimin üniversitenin temel işlevleri olduğu fikrini ortaya atmıştır (Gürüz, 1994, s. 97). Halen bu fikirlerin geçerli olduğunu gösteren ifadeler çeşitli yazarların çalışmalarında yer almaktadır (Jimenez & Vaquez, 2003, s.51; Paulsen, 2002, s.125; Tehranian, 1996, s.442; Kuklinski, 2001, s.441).

Bu işlevler çerçevesinde üniversiteler ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel açıdan toplumların rehberi olmalıdırlar. Bu nedenle üniversitelerin bugün, eğitime ve bilimsel araştırmalara ağırlık verme yanında, uyguladıkları eğitim programları ile yaptıkları araştırmaların konuları, buldukları çevrenin ihtiyaçlarına ve sorunların çözümüne yönelik olmak durumundadır (Kwiek, 2002, s.145).

Teknoloji yönelimli toplumumuzda bilgi ve beceri edinmenin gerekleri, üniversitelerin eğitim ve araştırmaya ilişkin alternatif perspektiflere sahip olmasını gerektiriyor. Enformasyon teknolojisinin gelişmesiyle ve bunun fiilen her öğrenciye hızlı telekomünikasyon araçları sağlamasıyla öğreticinin günümüz dersliklerindeki rolü artık öğrencilere enformasyon aktarma ve onları bilgiyle donatma olmaktan çıkmış, problem çözme için gerekli enformasyonu bulmayı, yenilemeyi, bütünleştirmeyi, anlamayı ve kullanmayı öğretmek halini almıştır (Gür, 2003, s.190).

Çağdaş üniversitenin öğretim üyeleri birbiriyle zayıf etkileşime sahip akademik disiplinler toplamıdır. Öğretim üyeleriyle öğrenciler arasındaki etkileşim disiplinler bir bağlam içinde gerçekleşir, tek yönlü olma eğilimindedir ve genellikle dersliğe hapsolmüştür. Ne var ki, üniversitenin temel yetkinliği bilgiyi aktarmak değil, yaratmaktır (Pines, 2003, s.136).

Bu açıdan üniversiteler sorgulama habitatları olarak yeniden kavramsallaştırılmalıdır. Buradaki amaç, dünyaya aktif bir şekilde angaje olmaya teşvik eden ama öğretmenlere ve araştırmacılara insani ideallerimizi izlemeyi mümkün kılacak ortamı da sağlayan bir örgütsel yapıdır (Glaser & Holliday & Elliott, 2003, s.177).

Üniversitelerde neyi, neden ve nasıl öğrenmeye çalıştığımızı yeni baştan ele alıp irdilemekte çok büyük yarar var. Vermekte olduğu eğitimi sorgulamak üniversitenin sürekli bir uğraşı olmalı. Üniversiteyi hayatın belli bir döneminde devam edilip alınan eğitimin sonunda salt bir meslek kazanılan yer olarak algılamak, içinde yaşadığımız çağın gerekleriyle artık bağdaşmaz hale geldi (Terzioğlu, 2003, s.7).

Yeni ortaya çıkan işlevlerin gereklerine göre geleneksel akademik görevler yeniden tanımlanmış ve genişlemiştir (Etzkowitz & Webster & Gebhardt & Terra, 2000, s.316). Bu da üniversite mezunlarının günümüzde daha ileri mesleki gelişmeyi ve akademik çalışmayı gerektirecek kesintisiz değişikliklere hazır olmalarını gerektirmektedir. Üniversitelerin görevi öğrencilere, bilginin yaşamsal ve öğrenmenin de sürekli olduğunun kabul edildiği bir dünyada öğrenmeyi öğrenmek ve akıl yürütücüsü profesyoneller olarak davranmalarına yardımcı olmaktır. Bu, üniversitelerin de entelektüel ve ekonomik meydan okumalara hızlı ve esnek tepkiler verme yeteneğine sahip örgütler haline gelmelerini gerektirir (Ennals, 2003, s.92).

Üniversitelerin çok daha öğrenci merkezli olma eğilimleri eğitimsel kolaylıklar ve hizmetlerle ilgili öğrenci algıları gittikçe artan bir şekilde önemli olmaya başlıyor. Bu yüzden bu sektör hizmet kalitesiyle ilgili öğrenci algılarını yönetme, izleme ve değerlendirme yöntemlerini geliştirmelidir (Wright & O'Neill, 2002, s.25).

Üniversitenin özelliklerinin ve yapısının ne olması gerektiği konusunda hem bilim adamları hem de politikacılar hatta çeşitli iş adamları tarafından fikirler üretilmekte ve tartışmalar yapılmaktadır. Oysa üniversitenin önemli bileşenlerinden birisinin de öğrenciler olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin de üniversitenin özellikleri ve ondan beklentilerinin neler olduğu konusunda düşüncelerini öğrenmek üniversitenin yeniden şekillenmesinde rehberlik edebilir. Üniversiteden hizmet talep eden unsurlardan biri olan öğrencilerin fikirlerinden hareketle üniversite anlayışının ne olması gerektiği konusunda farklı bir bakış açısı sağlayabilecek ve konunun daha ayrıntılı ele alınmasında katkıda bulunacaktır. Bu açılardan üniversite anlayışına ilişkin öğrencilerin görüşlerinin ne olduğu konusu araştırılmak istenmiştir.

Problem

Üniversite öğrencilerinin üniversite kavramına ve üniversiteden beklentilerine ilişkin algıları nelerdir?

Alt Problemler:

1. Öğrencilerin üniversite kavramına ilişkin algıları nelerdir?
2. Öğrencilerin üniversiteden beklentileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma ile ilgili veriler Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan ve gönüllü öğrencilerden 325 kişilik bir gruptan elde edilmiştir. Katılımcılara “üniversite kavramı size neyi çağrıştırılmaktadır?” ve “üniversiteden beklentileriniz nedir?” şeklinde iki soru yöneltilmiş ve bu konularda düşünceleri yazılı olarak alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Her bir katılımcının ifade etmiş olduğu fikirleri okunarak, düşüncelerini kapsayacak şekilde kodlama yapılmıştır. Yapılan kodlamalar tekrar gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ortak özellikleri bulunan kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu temalar çerçevesinde araştırma problemi çözümlenmiştir.

Verilerin analizi sonucunda elde edilen kod ve temalar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Tema 1: Üniversitenin Anlamı

İlgili Kodlar: Düşünce özgürlüğünün olduğu yer, araştırma yapılan yer, bilgi üretme merkezi, fikirlerin tartışıldığı yer ve öğretimin yapıldığı yer.

Tema 2: Üniversitedeki Eğitim Ortamı (anlayışı)

İlgili Kodlar: Ezbere dayalı olmayan eğitim, bilgisayardan faydalanma, internet kullanımı, özgür bir eğitim ortamı, eleştirel ortamın sağlanması.

Tema 3: Yetiştirilen Öğrencilerin Nitelikleri

İlgili Kodlar: Araştıran bireyler yetiştirme, öğrencilerin yeteneklerini geliştirme, üretken bireyler yetiştirme ve öğrencilerin mesleki alanlarında uzman olmalarını sağlama.

Tema 4: Yönetim Anlayışı

İlgili Kodlar: Öğrencilerin katılımının sağlanması.

Tema 5: Öğretim Üyesinin Niteliği

İlgili Kodlar: Eleştiriye açık olma, kendini yenileyebilme, anlayışlı olma, öğrencilere karşı saygılı ve sorumlu davranma, öğretim elamanı - öğrenci arasındaki iletişimin iyi olması, konuları iyi anlatabilme, öğrencileri geliştirme ve destekleme, araştırma yapma, bilimsel verileri aktarma ve alanına hakim olma.

Tema 6: Sosyal ve Kültürel Etkinlik

İlgili Kodlar: Kütüphanenin donanımlı olması, konferansların yapılması, spor yapma imkanlarının sağlanması ve öğrenci topluluklarının işlevsel olması.

BULGULAR VE YORUM

Araştırma ile ilgili elde edilen verilerin analizi sonucu altı tema oluşturulmuştur. Bu temalar ayrıntılı şekilde bu başlık altında ele alınmıştır.

Üniversitenin Anlamı

Üniversite öğrencilerinin üniversite kavramının ne anlama geldiğine ilişkin düşünceleri dört kategoride toplanmıştır. Üniversitenin düşünce özgürlüğünün bulunduğu bir yer olduğu fikri öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Üniversite, düşünceler ile yoğun şekilde ilgilenilmesi gereken bir kurum olduğu için fikirlerin ifade edilmesine olanak tanınmalıdır. Bu sayede üniversite ortamında ele alınan konuların ayrıntılı şekilde incelenmesini sağlayacaktır. Aynı zamanda farklı yönleriyle ele alınmış olan konularla ilgili analizlerin rasyonel olmasına katkıda bulunacaktır. Öğrencilerin üniversitede bulunması gereken düşünce özgürlüğünün olmasını istemeleri bu görüşün üniversitede yerleşmesine olumlu yönde katkıda bulunabilir.

Katılımcılar tarafından üniversitenin araştırmanın yapıldığı bir yer olduğu fikri belirtilmiştir. Araştırma bir kavramı, olguyu ve olayı analiz ederek anlamayı kolaylaştırmaya yardımcı olmaktadır. Bu yolla üniversitede karşılaşılan bir çok problemi çözebilme becerisine sahip olabilir. Towell & Hollins, (2000), Doring (2002) ve Leliugience & Barsauskience (2003) gibi çeşitli yazarlar araştırma yapmanın üniversitenin temel işlevlerinden biri olduğu fikrini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler ile araştırmada elde edilen bulgu bir biriyle paralellik göstermektedir.

Üniversitenin bilgi üretme merkezi olduğu katılımcılar tarafından ifade edilen bir başka tanımlamadır. 21. yüzyılda bilginin öneminin daha da artacağı ileri sürülmektedir. Hayatın bütün alanlarında yoğun olarak bilgi kullanılmakta ve etkili olmaktadır. Bu nedenle toplumların hem ekonomik hem de sosyal alanlarda karşılaştıkları problemleri rasyonel şekilde çözebilmeleri bilimsel bilgi sayesinde olacaktır. Tehranian (1996) ve Stankeviciute & Jucevicius (2003) bu bulguyu destekler şekilde üniversitenin bilgi üretim merkezi olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Üniversitenin, fikirlerin özgürce tartışıldığı bir yer olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Mevcut paradigmaların ve konuların rahatça tartışılması yeni düşüncelerin ortaya çıkmasına katkıda bulunacaktır. Tartışma üniversiter anlayışın önemli unsurları arasında yer almaktadır. Scott (2002) ve Teichler (2003) üniversitede araştırma ortamının yer alması gerektiğini ifade etmeleri bu bulguyla paralellik göstermektedir.

Katılımcılar üniversitenin öğretim yapılan bir yer olduğunu belirtmişlerdir. Üniversitenin öğretim işlevi de hızlı bilgi artışıyla değişime uğramaktadır. Sürekli olarak yeni bilginin ortaya çıkmasıyla öğretilecek olan bilgi artmaktadır. Belirli bir zaman dilimi içerisinde bunu başarabilmekte güçleşmektedir. Bu nedenle öğrencilere bilgiye ulaşma yollarını öğretmek daha önemli olmaya başlamıştır. Bu bulguya paralel olarak Fuller (1999) ve Kuklinski (2001) de öğretimin temel işlevlerinden biri olduğunu ifade etmişlerdir.

Üniversite kavramının anlamıyla ilgili olarak ifade edilen görüşlerin ortak özelliğinin bilgi ve fikir üretimi ile öğretim olduğu görülmektedir. Bu da üniversitenin literatürde yapılan tanımlarıyla paralellik taşımaktadır. Üniversite öğrencilerinin, üniversite kavramını teorik olarak ifade edildiği şekliyle algıladıklarını göstermektedir.

Üniversitede Eğitim Ortamı (Anlayışı)

Katılımcıların üniversiteden beklentilerinin neler olduğu noktasında ifade etmiş oldukları düşüncelerden ortaya çıkan temalardan biri üniversitedeki eğitim ortamının ne olması gerektiğine ilişkindir.

Üniversitede, ezbere dayalı olmayan bir eğitim anlayışının hakim olması gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Fikir üretiminin yapıldığı bir

kurum olarak üniversite de mevcut bilgilerin eleştirilmeden ezberlenip bunların tekrar edilmesi yeni gelişmelerin ortaya çıkmasına engel olacaktır. Oysa üniversite bilgi üretiminin ve yeniliğin merkezidir. Bu nedenle üniversiteler, ezberden çok sorgulamanın esas olduğu bir anlayışa dayalı olarak faaliyette bulunmalıdır. Ayrıca araştırmada, bu bulguyu destekler nitelikte bir bulguda, katılımcıların üniversitede eleştirel bir ortamın sağlanması gerektiğinin ifade etmeleridir. Bu açıdan üniversite öğrencilerinin ezbere dayalı olmayan fakat eleştirel bir ortamın oluşturulması isteğinde bulunmaları, öğrencilerin gelişme eğiliminde olduklarını göstermesi açısından önemli görülebilir.

Katılımcıların eğitim etkinliklerinde bilgisayardan faydalanma isteğinde oldukları tespit edilmiştir. Bilgi teknolojilerindeki hızlı değişim, bütün alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da etkili olmaktadır. Bilgisayar, ders işleme yöntemi ve fiziksel mekan anlayışlarında değişimlerin oluşmasında etkili olmaktadır. Tural'ın (2002) da belirttiği gibi bilgisayar ve bilgi teknolojileri araştırma sürecini hızlandırmış ve geliştirmiştir. Hem araştırma yapma hem de öğretim alanına etki eden bilgisayarın üniversitelerde yerini alması gerektiğinin öğrenciler tarafından benimsenmesinin bilgisayarın üniversitede kullanımını kolaylaştıracağı düşünülebilir. Araştırmada bu bulguyu destekleyen diğer sonuç ise üniversitede internetin yaygın olarak kullanılması isteğinin belirtilmiş olmasıdır. Bu iki bulgudan anlaşılacağı gibi üniversite öğrencileri bilgisayar ve internetin kullanılmasını istemektedirler. Bu da çağımızın gerektirdiği özellikler doğrultusunda eğitim almak istemelerini göstermesi açısından önemli görülebilir.

Üniversitenin özgür bir eğitim ortamının olması gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Üniversitenin özelliklerinden biri özerk bir kurum olmasıdır. İşlevlerini gerçekleştirebilmesi bu özelliğini zorunlu kılmaktadır. Çünkü üniversitenin her hangi bir baskı altında tutulması, araştırma ve bilgi üretiminin yapılmasını gerçek sonuçların ortaya çıkarılmasını engelleyebilir. Üniversite öğrencilerinin de kendi gelişimlerini sağlayabilmeleri ve üniversite eğitiminden optimum şekilde yararlanabilmeleri onlara özgür bir ortamın hazırlanmasına bağlı olabilir.

Katılımcıların belirttiği, üniversitedeki eğitim ortamına ilişkin bir diğer özellik de demokratik eğitim ortamının olmasıdır. Demokrasi günümüzün toplumsal yaşamına ve insan onuruna yakışan bir rejim olarak görülebilir. Böyle bir toplum içerisinde yaşamını sürdüreceği olan bireylerin, bu anlayışın gerektirdiği davranış biçimine sahip olması gerekir. Buna, insanların demokratik bir ortamda yaşamaları katkıda bulunacaktır. Gelecekte toplumun önderliğini yapabilecek bireyler olarak üniversite öğrencilerinin demokratik bir ortam isteğinde bulunmaları, demokratik yaşamı benimsemiş olmaları açısından önemli görülebilir.

Yetiştirilen Öğrencilerin Nitelikleri

Katılımcıların, üniversitenin öğretim işlevinden beklentileri yetiştirilen öğrenci nitelikleri teması altında ele alınmıştır.

Üniversitelerin öğrencileri araştırma yapabilme yeterliğine sahip olarak yetiştirmeleri gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu yeterlilik bireyler için hem çalışma yaşam hem de günlük hayatları açısından önemlidir. Çalışma yaşamında bu yeterliliği sayesinde karşılaştıkları problemleri etkili bir şekilde çözebilmelerine ve gelişme sağlayabilmelerine olumlu yönde katkıda bulunacaktır. Aynı zamanda kişisel hayatı açısından sorunlarının analizinde öğrencilere yardımcı olacaktır.

Katılımcılar, üniversitenin öğrencilerin yeteneklerini geliştirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Eğitimin en önemli noktalarından birisi de bireyin potansiyelini optimum şekilde geliştirmektir. Her insanın kendine ait bir yeteneği vardır. Önemli olan bu yeteneklerin geliştirilmesidir. Üniversiteler bireylerin geleceğini şekillendiren kurumlardan birisidir. Hayatlarını önemli oranda bu kurumlarda aldıkları eğitim etkilemektedir. Bu nedenle yetenekleri doğrultusunda gelişimini sağlamış olan birey, iş ve bireysel yaşamında daha başarılı olabilecektir.

Üniversitelerin öğrencileri üretken bireyler olarak yetiştirmeleri katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Ülkelerin gelişmeleri üretken ve yaratıcı bireylerinin sayısının fazlalığıyla doğrudan ilişkilidir. 21. yüzyılda artık bilgi önemli bir ekonomik kaynak haline gelmiştir. Bunu sağlayabilmek, bireylerin üretkenlik becerilerine sahip olmalarını gerektirmektedir. Üniversiteler bilgi üreten kurumlar olarak öğrencilerini de kendilerinin sahip olması gereken bu özelliğe uygun şekilde yetiştirmelidir. Doxner (2002) de bu bulguyla destekleyen fikirler ifade etmiştir.

Yetiştirilen öğrencilerin nitelikleri arasında, öğrencilerin mesleki alanlarında uzman olmalarının sağlanması gerektiği yer almaktadır. Mevcut üniversite, bir meslek sahibi olmayı sağlayan bir kurum olarak görülmektedir. Bu üniversite kavramı açısından eleştirilebilecek bir anlayıştır. Meslek insanı olma, alanla ilgili mevcut bilgilerin öğrencilere aktarılmasını ve o işi yapabilecek becerileri kazandırmayı gerektirir. Oysa üniversitenin bunun ötesinde işlevleri olmalıdır. Üniversiteler, eleştiren, tartışan ve yenilikler ortaya koymayı sağlayan bir yer olmalıdır. Mevcut bilgilerin ve geleneksel anlayışların eleştirel olarak okutulması gereken ve fikir üretilen bir ortam olmalıdır. Ancak bu sayede üniversite entelektüel bir kurum özelliği gösterebilir.

Yönetim Anlayışı

Üniversiteden öğrencilerin beklentileriyle ilgili oluşturulan temalardan birisi de yönetim anlayışıdır. Bu temada, öğrencilerin yönetime katılımının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Katılımcı yönetim anlayışı, yönetim literatüründe, son

yıllarda üzerinde durulan konulardan birisidir. Bu anlayış, alınan kararlar ve kurumun işleyişinden etkilenenlerin karara katılımını öngörmektedir. Üniversitelerin çalışması sırasında alınan kararlar, doğrudan ve dolaylı olarak öğrencileri etkilemektedir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin, kendilerini etkileyen konularda katılımcı olmak istemeleri üniversitelerde grup çalışmasının ve ortak aklın yerleşmesine olumlu yönde katkı sağlayabilir. Greenwood & Levin (2003) üniversite öğretim elemanları ve öğrenciler kendi çalışma yaşamlarının bütün boyutlarını etkileyen kararlara çok ender katıldıklarını belirtirken, Korkut (2002) ve Babüroğlu (2003) öğrencilerin yönetime katılımı istediklerini tespit etmişlerdir. Bu iki sonuç araştırmada elde edilen bu bulguyla paralellik göstermektedir.

Öğretim Elemanlarının Niteliği

Üniversite öğrencilerinin beklentileri ile ilgili oluşturulan temalardan birisi de öğretim üyelerinin niteliğidir.

Katılımcıların, öğretim üyelerinin sahip olmalarını istedikleri niteliklerden biri de eleştiriye açık olmalarıdır. Waghid (2002) ve Moses (2003) üniversitenin eleştirel bir ortamının bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eleştirel ortam, üniversitenin bir özelliği olarak ifade edilmektedir. Bu ortam, üniversitenin temel unsurlarından biri olan öğretim elemanlarının da eleştiriye açık olmalarını gerektirir.

Öğretim üyelerinin nitelikleri arasında, kendini yenileyebilmenin de bulunması gerektiği, katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Günümüzde her alanda olduğu gibi bilim alanında da çok hızlı bir değişim ve gelişim meydana gelmektedir. Araştırma konularının çeşitlenmesi ve metodolojik değişimler öğretim üyelerinin bunlara uyum sağlamalarını gerektirmektedir. Kendi uzmanlık alanlarında oluşan gelişmeler konusunda bilgi sahibi olmaları ve bunları öğrencilere aktarmaları nitelikli bir eğitim için zorunluluktur. Bunu sağlayabilmek içinde öğretim üyelerinin kendilerini yenileyebilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Nixon (1996) ve Ellington (2000) bu bulguyu destekleyen ifadeler kullanmışlardır.

Katılımcılar, öğretim üyelerinin öğrencilerine karşı anlayışlı olmalarını beklediklerini belirtmişlerdir. Üniversitelerde formal ilişkiler yanında informal ilişkiler de yaşanmaktadır. Bireyler arasındaki ilişkilerde öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı anlayışlı davranmaları, bu iki grup arasında yakınlığın sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Bu bulguyu destekleyen diğer bir sonuç ise, öğrencilere karşı öğretim elemanlarının saygılı ve sorumlu davranmalarının gerektiğinin katılımcılar tarafından ifade edilmesidir.

Öğretim elemanlarıyla öğrenciler arasında etkili bir iletişim kurabilme yeterliliği, katılımcıların, öğretim üyelerinin nitelikleri arasında bulunması gerektiğini belirttikleri özellikler arasında yer almaktadır. Peel & Powell & Treacey

(2004) üniversite öğrencilerinin öğretim elemanları ile iletişim kurmakta güçlük çektiklerini belirtmektedirler. İyi iletişim ortamının bulunması üniversite faaliyetlerini etkili şekilde yürütülmesine katkıda bulunabilecektir.

Katılımcılar, öğretim üyelerinin konuları iyi anlatabilme yeteneğine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Üniversitenin öğretim işlevini etkili bir şekilde yürütülebilmesi, öğretim elemanlarının öğrencilere konuları iyi sunabilme becerisine bağlıdır. Öğrencilerin anlayabileceği şekilde seviyelerine inebilme ve öğrencilerin derslere katılımlarını sağlayarak nitelikli bir eğitim sağlanabilir. Bu anlamda öğretim üyelerinin alanlarını bilmelerinin yanında, bunları öğrencilere aktarabilme becerisine de sahip olmaları önemlidir. Korkut (2002) tarafından yapılan çalışmada, öğretim üyeleri pedagojik formasyon alınması gerektiğine inandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar ders anlatabilme becerisinin önemini göstermektedir.

Katılımcıların, öğretim elemanlarının sahip olmaları gerektiğini düşündükleri nitelikler arasında, öğrencilerini geliştirme ve destekleme, araştırma yapabilme, bilimsel verileri öğrencilere aktarabilme ve alanlarına hakim olma yer almaktadır. Üniversitenin araştırma işlevini yerine getirmelerini sağlayacak olan öğretim elemanları araştırma yeterliliğine sahip olmalıdırlar. Bununla birlikte, araştırma sonucunda elde ettikleri ve elde edilen diğer bilgileri öğrencilere aktarmaları gerektiğinin de belirtilmesi öğrencilerin yeni bilgilerden haberdar olmalarını sağlaması açısından önemli görülebilir. Elbette önemli unsurlardan birisi de öğretim elemanlarının, alanlarında uzman kişiler olmasıdır. Kendisini geliştiren bir öğretim elemanı, öğrencilerinin gelişimine de katkıda bulunacaktır.

Sosyal ve Kültürel Etkinlik

Üniversite öğrencilerinin beklentileri arasında yer alan temalardan birisi de sosyal ve kültürel etkinliklerdir. Üniversite denince sadece derslikler ve laboratuvarlar akla gelmemelidir. Üniversite aynı zamanda kültürel ve sosyal yaşamın yoğun olarak yaşandığı bir yerdir. Üniversite öğrencilerinin, üniversiteyi bilimsel ortam ile sosyal ve kültürel ortamın bir bütünü olarak algıladıklarını göstermektedir. Katılımcıların sosyal ve kültürel etkinlikler arasında yer almasını istedikleri unsurlar arasında kütüphanenin donanımlı olması, konferansların yapılması, spor yapma olanaklarının yeterli olması ve öğrenci topluluklarının işlevsel olması yer almaktadır. Tam (2002) tarafından yapılan araştırma da bu bulguyu destekler şekilde öğrencilerin, üniversitenin sosyal ve kültürel alanlarda gelişmelerine katkı sağlamasını istediklerini tespit etmiştir.

SONUÇ

Üniversiteler, bir toplumun gelişmesinde ve ilerlemesinde önemli katkıları olan kurumlardan biridir. Bilimsel araştırma yapan, bilgi üreten, öğretim yoluyla toplumun ihtiyacı olan üst düzeyde yetişmiş insan gücü yetiştiren ve yüksek düzeyde tartışmaların odağı olan bir örgüttür. Bu yönüyle toplumların değişiminin öncüsüdür. Değişim önderi olması gereken üniversitenin kendi içinde de değişim gerçekleştirmesi gerekmektedir. Dış dinamikler (bilgi teknolojilerinin gelişimi, küreselleşme, bilginin ticarileşmesi v.b.) ve iç dinamikler (öğrenci, öğretim elemanı, araştırma ve öğretim paradigmasındaki farklılaşma v.b.) üniversiteyi değişime zorlamaktadır. Bu anlamda öğrencilerin üniversiteye ilişkin algılarının belirlenmesi önemli görülebilir. Bu amaçla yapılan çalışmada elde edilen bulgular ise şunlardır;

Üniversite kavramının, düşünce özgürlüğünün olduğu yer, araştırma yapılan yer, bilgi üretme merkezi, fikirlerin tartışıldığı yer ve öğretimin yapıldığı yer olarak algılandığı tespit edilmiştir. Üniversitedeki eğitim ortamı (anlayışı) ile ilgili elde edilen sonuçlar ezbere dayalı olmayan eğitim, bilgisayardan faydalanma, internet kullanımı, özgür bir eğitim ortamı, eleştirel ortamın sağlanması olarak belirlenmiştir. Yetiştirilen öğrencilerin niteliklerinin ne olması gerektiğine ilişkin bulgular ise, araştıran bireyler yetiştirme, öğrencilerin yeteneklerini geliştirme, üretken bireyler yetiştirme ve öğrencilerin mesleki alanlarında uzman olmalarını sağlama şeklinde saptanmıştır. Üniversitede, öğrencilerin yönetime katılımının sağlanması gerektiği, öğrenciler tarafından ifade edilen beklentiler arasında yer almaktadır. Öğretim üyesinin nitelikleri ile ilgili elde edilen bulgular eleştiriye açık olma, kendine yenileyebilme, anlayışlı olma, öğrencilere saygılı ve sorumlu davranma, öğretim elemanı öğrenci arasındaki iletişimin iyi olması, konuları iyi anlatabilme, öğrencileri geliştiren ve destekleyen, araştırma yapan, bilimsel verileri aktaran ve alanına hakim olmalarının gerektiği şeklinde tesbit edilmiştir. Sosyal ve kültürel etkinliklerin üniversite ortamında yoğun şekilde bulunması gerektiği elde edilen bir diğer sonuçtur. Bu tema altında ele alınan unsurlar ise şunlardır; kütüphanenin donanımlı olması, konferansların yapılması, spor yapma imkanlarının sağlanması ve öğrenci topluluklarının işlevsel olmasıdır.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. Üniversite yönetimine öğrencilerin katılımının sağlanması gerekir. Bunun için öğrenci temsilcilerinin öğrenciler ile ilgili kararlar alınacağı zaman kurullara katılması sağlanmalıdır.
2. Üniversite öğrencilerine bilgiye ulaşma yolları öğretilmeli ve araştırma becerisi kazandırılmalıdır.

3. Öğretim elemanı ile öğrenciler arasında iletişimin artırılması gerekir. Bunun için öğrencilerin ilk üniversiteye geldiklerinde öğretim elemanlarıyla tanışmaları sağlanabilir. Belirli aralıklarla ortak etkinlikler düzenlenebilir.

Kaynakça

- Babüroğlu, O. (2003). "Sabancı Üniversitenin Yaratılışı: Sıfırdan Kurulan Bir Üniversitenin Tasarım Süreci." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 11-38.
- Bosch, H. (2003) "Yükseköğretim ve Öğrenim Konusunda İdealize Edilmiş Bir Görüş." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 155-165.
- Doring, A. "Challenges To The Academic Role of Change Agent." *Journal of Further and Higher Education*, 26 (2), s. 139-147.
- Doxner, M. (2003). "Creating Civil Societies: The University's Role." *The Presidency*, s. 35-37.
- Ellington, H. (200). "How to become an Excellent Tertiary-Level Teacher Seven Golden Rules for University and College Lecturers." *Journal of Further and Higher Education*, 24 (3), s.311-321.
- Emery, F. (2003). "Üniversite Üzerinde bazı Düşünceler." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s.353-370.
- Ennals, R. (2003). "Yeni Bin Yılın Üniversitenin Yeni Paradigması Olarak Eylem Araştırma." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 91-104.
- Etzkowitz, H. & A. Webster & C. Gebhardt & B. Terra. (2000). The Future of University and University of The Future: Evolution of Ivory Tower To Entrepreneurial Paradigm." *Research Policy*, 29, s. 313-330.
- Fuller, S. (1999). "Making the University Fit For Critical Intellectuals: Recovering from The Ravages of Postmodern Condition." *British Educational research Journal*, 25 (5), s. 583-595.
- Glaser, S. & M. Holliday & G. Elliott. (2003). "Üniversite mi Çeşitlilik mi? Bilgideki Önemli İlerlemeler üniversitenin içinde mi, yoksa Dışında mı Gerçekleşiyor?" O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği* İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 167-177.

- Gökçe, B. (1990). "Türkiye Koşullarında yeni Bir Üniversite Nasıl Kurulmalı." *Yükseköğretimde Sorunlar ve Çözümler*. İstanbul: Cem yayınevi.
- Greenwood, D. & M. Levin. (2003). "Üniversite-Toplum İlişkilerinin Yeniden Yapılanması: Eylem Araştırma / Akademik Taylorizm." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 75-89.
- Gür, T. (2003). "Araştırma ve Eğitimde Disiplinler Arasızlık." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 181-209.
- Gürüz, K. (1994). "Yükseköğretimde Bilim ve Eğitim." *Bilim ve Eğitim TÜBA Yayınları*, s. 97-115.
- Jimenez, J. & J. A. Vazquez. (2003). "Yükseköğretimde Uzun Erimli Değişimin ve Uyarılmanın Bir katalizörü Olarak Arama Konferansının Rolü." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 41-57.
- Korkut, H. (2002). *Sorgulanan Yükseköğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuklinski, A. (2001). The Role of Universities in Stimulating regional Development and Educating Global Elites." *Higher Education in Europe*, xxvi (3), s. 437-445.
- Kwiek, M. (2002). "Yüksek Öğretimi yeniden düşünürken Yeni Bir paradigma Olarak Küreselleşme: Gelecek İçin Göstergeler." (çev: Emrah Akbaş) *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (1), s.133-154.
- Lazzeroni, M. & A. Piccalidge. (2003). "Towards The Entrepreneurial University." *Local Economy*, 18 (1), s. 38-48.
- Leliugence, I. & V. Barsauskiene. "The University Role in Community Development: Responding to Challenges of Globalisation." *European Conference on Educational Research 17-20 September 2003*.
- Moses, I. (2003). "The University A Permanent Factor in The Development and The Advancement of Society: Views From Institutions of higher Education and Academic organization." *Higher Education in Europe*, xxviii (1), s. 87-91.
- Nixon, J. (1996). "Professional Identity and The Restructuring of Higher Education." *Studies in Higher Education*. 21(1), s.5-15.
- Ortaş, İ. (2002). "Üniversitelerin Sorunları-1". *Üniversite ve Toplum*, 2 (4), s.3.
- Paulsen, K. (2002). "Reconfiguring Faculty Roles For Virtual Settings." *The Journal of Higher Education*, 73 (1), s. 123-140.

- Peel, M. & S. Powell & M. Treacey. (2004). "Student Perspectives on Temporary and Permanent Exit From University: A case Study From manash University." *Journal of Higher Education Policy and Management*, 26 (2), s. 239-249.
- Pines, D. (2003). "Bin Yıl İçin yeni Bir Üniversite Tasarlamak: Santa fe Enstitüsü Perspektifi." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s.133-154.
- Scott, P. (2002). "Küreselleşme ve Üniversite: 21. Yüzyılın Önündeki Meydan Okumalar." *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2 (1), s. 191-208.
- Stankeviciute, J. & R. Jucevicius. "The Role of Universities in The Development of Regional Knowledge-Based Clusters: The Collective Learning perspective." *European Conference on Educational Research 17-20 September 2003*.
- Stevenson, J. M. (2001). "Modern Practice, Pragmatism, Philosophy in Higher Education Administration: Knowledge Leadership of Chief Academic Officer." *College Student Journal*, 35 (2).
- Tam, M. (2002). "Measuring The effect of Higher Education on University Students." *Quality Assurance in Education*, 10 (4), s. 223-228.
- Tehrenian, M. (1996). "The End of university." *The Information Society*, 12, s.441-447.
- Teichler, U. (2003). "The Future of Higher Education and The Future of higher Education Research." *Tertiary Education and management*, 9, s. 171-185.
- Terzioğlu, T. (2003). "Sunuş." O. Babüroğlu (editör). *Eğitimin Geleceği*. İstanbul: Sabancı Üniv. Yayınları, s. 1-8.
- Towell, D. & S. Hollins. (2000). "Achieving Positive Change in People's Lives Through The National Learning Disability Strategy: An Invitation To Partnership Between Higher Education and The World of Practice." *British Journal of learning Disabilities*, 28, s. 129-136.
- Tural, N. (2002). "Küreselleşmenin Üniversite Üzerine Etkileri: Çeşitli Ülkelerden Örnekler." *Eğitim Araştırmaları*, 6, s.99-120.
- Waghid, Y. (2002). "Knowledge Production and Higher EDucation Transformation in South Africa: Towards Reflexivity in University Teaching: Research and Community Service." *Higher Education*, 43, s. 457-488.
- Wright, C. & M. O'neill. (2002). "Service Quality Evaluation in The Higher Education Sector: An Empirical Investigation of Students' Perceptions." *Higher Education Research & Development*, 21(1), s. 23-39.